แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี*

Guidelines for Developing Community Potential to Create a Livable Community in Khemmarat District, Ubon Ratchathani Province

ปรีดี ทุมเมฆ
Preedee Thummake
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani Ratjabhat University, Thailand.
Corresponding Author's Email: preedee.2525@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของศักยภาพของชุมชนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ 2) เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ และ 3) เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ เป็นการวิจัยแบบผสม การวิจัยระยะที่ 1 การตรวจสอบเอกสาร และการตรวจสอบศึกษาศักยภาพชุมชน กลุ่มเป้าหมายคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน จำนวน 32 คน ระยะที่ 2 บันทึกข้อมูลภาคสนาม และสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาตำบลเขมราฐ กลุ่มอาชีพสมาชิกในชุมชนตำบลเขมราฐ จำนวน 20 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และระยะที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพความเชื่อมั่น วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของศักยภาพของชุมชน อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีชุมชนที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ จำนวน 4 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนบ้านเหนือ หมู่ที่ 1, ชุมชนบ้านเขมราฐ หมู่ที่ 7, ชุมชนบ้านโนนนารี หมู่ที่ 8 และชุมชนบ้านหนองวิไล หมู่ที่ 11 อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเขมราฐ ทุนที่มีในสังคม คือ ทุนทางด้านกายภาพ ทุนทางด้านเศรษฐกิจ ทุนทางด้านสังคม ทุนทางด้านวัฒนธรรม ทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม และทุนทางด้านการบริหารจัดการ 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ 4 แห่งดังกล่าว คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้นำมีความสามารถ การดำเนินการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) การมองเป้าหมายร่วมกัน 2) การสร้างโครงสร้าง/กลไกพื้นฐานเพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) การทำโครงการร่วมกัน และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันระหว่างทีมผู้วิจัยกับตัวแทนภาคประชาชน 3) ประเมินศักยภาพชุมชนใน

*Received March 30, 2025; Revised April 30, 2025; Accepted May 17, 2025

อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ อันดับที่ 1 คือ ทุนทางด้านเศรษฐกิจ รองลงมา คือ ทุนทางด้านสังคม ทุนทางด้านการบริหารจัดการ ทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม ทุนทางด้านกายภาพ และสุดท้ายทุนทางด้านวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพชุมชน; ชุมชนน่าอยู่; อำเภอเขมราฐ

Abstract

This research aims to 1) examine the current state of community potential in Khemmarat District, Ubon Ratchathani Province, that contributes to a livable community; 2) explore strategies for enhancing community potential to create a livable environment; and 3) assess the overall community potential in the district. The study employs a mixed-methods approach. In the first phase, document analysis and an assessment of community potential were conducted, targeting 32 individuals from the government sector, private sector, and the general public. The second phase involved field data collection, semi-structured interviews, and participatory community analysis with 20 voluntarily selected participants, including community leaders, village heads, members of the Khemmarat Subdistrict Council, and local occupational group members. The third phase surveyed a sample of 400 individuals, including government officials, private sector representatives, local residents, and tourists. Data were collected through questionnaires and interviews, developed based on relevant theoretical frameworks and prior research. The tools were validated by experts and piloted to ensure reliability. with statistical analysis performed to determine percentages, means, and standard deviations.

The research findings indicate that; 1) Four communities in Khemmarat District Ban Nuea (Moo 1), Ban Khemmarat (Moo 7), Ban Non Nari (Moo 8), and Ban Nong Wilai (Moo 11) demonstrate characteristics conducive to being livable communities. These communities fall under the jurisdiction of the Khemmarat Subdistrict Municipality and possess various types of capital: physical, economic, social, cultural, environmental, and administrative capital. 2) Strategies for enhancing community potential focus on fostering strong social relationships, mutual support, cultural preservation, local wisdom, and leadership development. The process of strengthening community potential follows an action research approach to establish learning communities through three key steps: (1) setting shared goals, (2) developing fundamental structures and mechanisms for learning communities, and 3) implementing collaborative projects with continuous monitoring and evaluation between researchers and community representatives. (3) The assessment of community potential for livability ranked economic capital as the most significant factor, followed by social capital, administrative capital, environmental capital, physical capital, and finally, cultural capital.

Keywords: Community Development; Livable Community; Khemmarat District

บทนำ

แนวทางนโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านหลักการและแนวคิด คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความสามารถในการล้มแล้ว ลุกไว เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว และได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนา จำนวน 13 หมุดหมาย ซึ่งหมุดหมายส่วนหนึ่ง ที่มีความสำคัญและเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ปรากฏอยู่ในหมุดหมายที่ 8 (ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน) คือ การพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่ อย่างยั่งยืน มีความพร้อมในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง โดยเน้นการพัฒนาจากทุกภาคส่วนให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ (The 13th National Economic and Social Development Plan (2023-2027), 2022)

ความสำคัญของชุมชนน่าอยู่ นอกเหนือจากการบริหารจัดการขององค์กรภาครัฐโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ราชการส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอำเภอ ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาซึ่งส่งผลต่อการบรรลุผลในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนโดยการทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยเฉพาะบทบาทการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ สำหรับในประเทศไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขโดยการสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลกได้นำเอาแนวคิดมาใช้พัฒนาเมืองและชุมชน โดยเริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2537 ใน 5 เมืองนำร่อง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครราชสีมา พะเยา ยะลา และพนัสนิคม โดยมุ่งให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารสูงสุดในราชการส่วนภูมิภาค เป็นผู้นำในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งแต่ละเมืองจะมีวิธีการปฏิบัติต่างกันไปให้เหมาะกับบริบทของแต่ละเมือง (Charoenporn, 2017) ซึ่งในประเทศไทยได้มีการจัดทำกรอบการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน : เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนปฏิบัติงานในหน่วยงานต่อไป โดยให้ความสำคัญกับประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน 2) การส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทให้น่าอยู่ 3) การวางแผนพัฒนาพื้นที่และการจัดวางระบบผังเมืองและชุมชน 4) รณรงค์สร้างจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชนรักและมีความเป็นเจ้าของท้องถิ่น 5) ยกระดับคุณภาพชีวิต ด้านสาธารณสุข การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทอย่างทั่วถึง 6) ให้มีระบบบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น 7) การกำหนดและพัฒนาเครื่องมือชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่อย่างเป็นรูปธรรม (Strategic Urban Development Division, 2020)

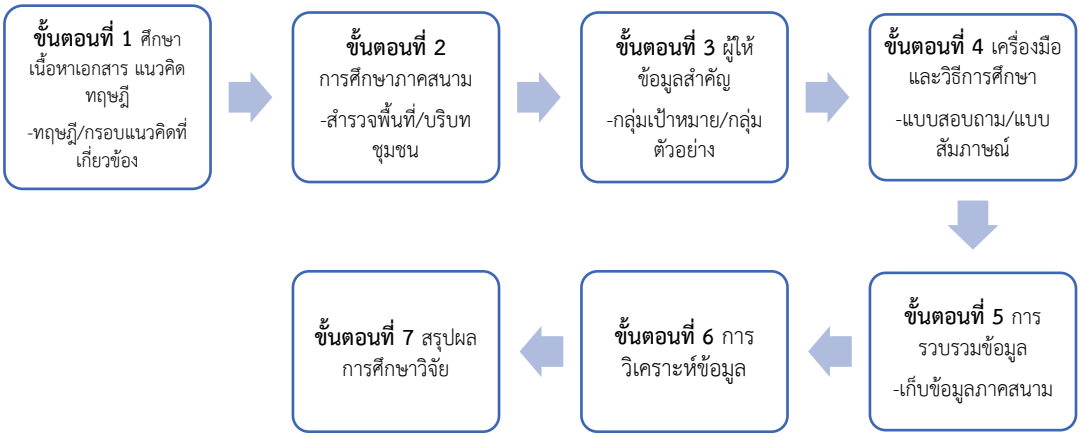
ดังนั้น แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ เป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวม ยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยอาศัยความเข้มแข้งของชุมชนเป็นรากฐานในการพัฒนา ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วิถีชีวิตที่ดี มีความสุข โดยให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา ที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย การพัฒนาศักยภาพชุมชนน่าอยู่ต้องเข้าใจในหลักการพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ชุมชนมีความแตกต่างและมีศักยภาพที่ต่างกัน 2) เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ มีลักษณะ เป็นพลวัต คือ มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ อย่างต่อเนื่องที่ได้เน้น

ให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืนให้ครบถ้วน ทั้ง 6 องค์ประกอบนั้น คือ 1) ทุนทางด้านกายภาพ 2) ทุนทางด้านเศรษฐกิจ 3) ทุนทางด้านสังคม 4) ทุนทางด้านวัฒนธรรม 5) ทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม และ 6) ทุนทางด้านการบริหารจัดการ มีกระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ทำแผนชุมชน การสำรวจชุมชน การประชุมเชิงปฏิบัติการ นำมาสู่การเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ คือ การมองเป้าหมายเดียวกัน/หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างกลไก เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการทำโครงการ/กิจกรรมร่วมกัน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม การสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบตามทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของศักยภาพของชุมชนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่
3. เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) ศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนนโยบายและยุทธศาสตร์ของทางภาครัฐในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงหนังสือ ตำรา เอกสารแผ่นพับ เว็บไซต์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพชุมชนในอำเภอเขมราฐจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อหาสภาพปัจจุบันของศักยภาพของชุมชนพื้นที่ดังกล่าวที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) โดยผู้วิจัยได้เตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยจะนำมาบันทึกข้อมูลในสมุดบันทึกของตนเอง เพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น บริบทตำบลเขมราฐ ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของศักยภาพของชุมชนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในพื้นที่ดังกล่าว เป็นตัวแทนความคิดเห็นของทุกภาคส่วนในพื้นที่วิจัย จำนวน 32 คน ที่ทราบถึงภาพรวมของชุมชนในพื้นที่ดังกล่าวทั้งหมดตามลักษณะ ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชน 2) ลักษณะทางกายภาพ 3) ลักษณะทางสังคม และ 4) ทุนที่มีในชุมชนด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) (McMillan and Schumacher, 1997) การวิจัยระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา กลุ่มอาชีพ สมาชิกในพื้นที่ดังกล่าวที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 20 คน กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) (McMillan and Schumacher, 1997) ซึ่งใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดการทำงานร่วมกัน 2 ฝ่าย คือ ผู้วิจัย (Researcher) และชาวชุมชน/ผู้นำชุมชน (Practitioner) เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นชุมชนน่าอยู่ใน 6 มิติ ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ กระบวนการพัฒนา 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมองเป้าหมายร่วมกัน โดยการจัดประชุมชาวบ้าน และจัดกิจกรรมการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน 2) การสร้างโครงสร้าง/กลไกพื้นฐานเพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยกิจกรรมเดินสำรวจและกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อค้นหากลไกพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) การทำโครงการร่วมกัน โดยการทำแผนชุมชน และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันระหว่างทีมผู้วิจัยในกระบวนการทั้งหมดตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการประเมินผลโครงการ การวิจัยระยะที่ 3 ประเมินศักยภาพชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ในพื้นที่ดังกล่าว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 82,826 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการหรือเกณฑ์การกำหนดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งมีโอกาสเท่ากันในการถูกเลือก เข้ามาเป็นตัวอย่างในการศึกษา ถือเป็นวิธีการสุ่มที่มีความเที่ยงตรงและลดความเอนเอียงของข้อมูลได้มากที่สุด กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ดังนี้ ภาครัฐ 100 คน ภาคเอกชน 100 คน ภาคประชาชน 100 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยว 100 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา การวิจัยระยะที่ 1 คือ รายการที่ต้องตรวจสอบเพื่อศึกษาชุมชน (Community Study) (Thammabut, 2006) ประกอบด้วย ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลภูมิศาสตร์ ข้อมูลทางสังคม และรายการตรวจสอบศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ คือ การตรวจสอบศักยภาพชุมชนที่เป็นทุนของชุมชน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านบริหารจัดการ โดยการการสำรวจ (Survey) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation) การวิจัยระยะที่ 2 คือ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับผลการพัฒนาของตำบลเขมราฐ แนวทางการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ของพื้นที่ดังกล่าว และแนวคำถามประกอบการจัดเวทีการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่โดยสร้างจากกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control, AIC) ประกอบด้วย 1) สภาพปัญหาด้านกายภาพ 2) สภาพชุมชนที่พึงประสงค์ในด้านกายภาพ 3) กิจกรรม/โครงการที่จะนำไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ ทั้ง 6 ด้าน การวิจัยระยะที่ 3 คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นโดยใช้ผลของการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาเป็นแนวทางในการกำหนดหัวข้อคำถามและตัวเลือกคำตอบเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ โดยแบบสอบถาม

แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบจากตัวเลือกเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ แรงจูงใจ สถานภาพ และรายได้ ลักษณะคำตอบเป็นตัวเลือก (Check List) ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับศักยภาพชุมชนทั้ง 6 ด้าน ในพื้นที่ดังกล่าวที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ โดยให้ตัดสินใจเลือกด้วยเกณฑ์การตอบมากที่สุด-น้อยที่สุด และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล การวิจัยระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวิธีการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลที่ได้จากเอกสารตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยมีวิธีการดังนี้ การสำรวจ (Survey) การสัมภาษณ์ (Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสังเกต (Observation) การวิจัยระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยดำเนินการเอง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) การศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (PRA) การวิจัยระยะที่ 3 โดยออกหนังสือจากคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ถึงท้องที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสำรวจ (Survey) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation) มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา วิเคราะห์จำแนก และสรุปประเด็นสำคัญ (Lincharoen, 2012) การวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบหากพบข้อมูลที่ขาดความเชื่อถือหรือไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยได้เข้าไปจัดเก็บข้อมูลใหม่ และนำข้อมูลมาตรวจสอบวิเคราะห์ใหม่ จนกระทั่งมีความมั่นใจในข้อมูลที่ได้จึงสรุปผลและเขียนรายงานโดยใช้วิธีการเชิงบรรยายเป็นหลัก การวิจัยระยะที่ 3 นำแบบสอบถามที่เก็บรวมรวมได้ คัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก กำหนดรหัสข้อมูล แล้วจึงบันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Descriptive Presentation) การวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยนำผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาประมวลเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ เป็นฐานข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถามสำหรับการประเมินศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ การวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ 1) วิเคราะห์บริบททางกายภาพของชุมชน 2) วิเคราะห์ปรากฏการณ์ชุมชนที่เกิดจากพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรมภูมิปัญญา 3) วิเคราะห์ปัจจัย/เงื่อนไขปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชุมชนและปัจจัย/เงื่อนไขที่จะเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนและเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4) วิเคราะห์รูปแบบและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม 5) วิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรคที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ประเมินศักยภาพชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ ในการวิจัยระยะที่ 3

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของศักยภาพของชุมชนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ของพื้นที่ดังกล่าว จำนวน 4 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนบ้านเหนือ หมู่ที่ 1, ชุมชนบ้านเขมราฐ หมู่ที่ 7, ชุมชนบ้านโนนนารี หมู่ที่ 8 และชุมชนบ้านหนองวิไล หมู่ที่ 11 ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ทุนที่มีในพื้นที่ดังกล่าว ดังนี้ 1) ทุนทางด้านกายภาพ คนในชุมชนตำบลเขมราฐ ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเองมั่นคงถาวร บางครัวเรือนเป็นเครือญาติกันอยู่ติดกันหลายหลังคาเรือน ทำให้คอยช่วยสอดส่องดูแลบ้านให้ซึ่งกันและกัน ไม่มีปัญหาเรื่องโจร ขโมย ปลอดภัย มีถนนคอนกรีตทุกซอยในหมู่บ้านทำให้การติดต่อสื่อสารกันสะดวก 2) ทุนทางด้านเศรษฐกิจ พื้นที่ชุมชนตำบลเขมราฐโดยส่วนใหญ่จะอยู่ติดเลียบฝั่งแม่น้ำโขงเป็นทางยาวตั้งแต่ติดเขตเทศบาลตำบลเทพวงศาจนถึงเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแวง มีทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำที่สมบูรณ์ ชุมชนตำบลเขมราฐส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อการบริโภคเป็นหลัก ปัจจุบันมีการเพาะปลูกเพื่อการค้ามากขึ้น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าวโพด ลำไย กล้วย มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรีผ้าพื้นเมืองลายคราม และกลุ่มผลิตภัณฑ์จากกล้วย นอกจากการทำเกษตรแล้วชุมชนยังมีชาวบ้านบางส่วนออกมารับจ้างขนของลงเรือที่ท่าเรือจุดผ่อนปรนประเพณี ทำให้ชุมชนมีสภาพคล่องด้านการเงินมากขึ้น 3) ทุนทางด้านสังคม ชุมชนตำบลเขมราฐเป็นชุมชนที่มีขนาดเล็กและชาวบ้านรู้จักตลอดหัวบ้านท้ายบ้านและอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ที่ชาวบ้านยอมรับในความเสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถในการช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ เช่น พระ มัคนายก ปราชญ์ชาบ้าน ฯลฯ นอกจากนี้ในชุมชนยังมีกลุ่มชมรมต่าง ๆ ที่จะช่วยในการประกอบกิจกรรมหรือช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่ (1) ชมรมรัก (ษ์) วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเขมราฐ (2) กลุ่มฮักนะเขมราฐ (3) ชมรมผู้สูงอายุออกกำลังกายอำเภอเขมราฐ (4) กลุ่มฝ้ายฮักคราม (5) กลุ่มกล้วยตากแสง 4) ทุนทางด้านวัฒนธรรม ชุมชนตำบลเขมราฐมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานร่วม ๆ กับการก่อตั้งอำเภอเขมราฐระยะเวลากว่า 211 ปี ประกอบกับประชากรโดยส่วนใหญ่อพยพมาจากฝั่ง สปป.ลาว ทำให้มีวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลาย มีการถ่ายทอดให้ลูกหลานโดยเฉพาะในเครือญาติของตน ทำให้ประเพณีที่ดีงามต่าง ๆ ยังคงอยู่สืบต่อมาจนถึงลูกหลาน เป็นสิ่งหลอมรวมให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและมีความเข้มแข็ง ชาวบ้านมีพิธีกรรมตามความเชื่อต่าง ๆ มากมายที่เกี่ยวข้องการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย 5) ทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนในตำบลเขมราฐเป็นชุมชนในเมืองแต่แวดล้อมไปด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากมลพิษ มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะ และ 6) ทุนทางด้านการบริหารจัดการ ผู้นำในชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องยั่งยืน มีการบริหารจัดการที่ดี ช่วยให้ทุกภาคีในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อชุมชน มีการเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ และถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน มีทั้งผู้นำตามธรรมชาติ และผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนตำบลเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมองเป้าหมายร่วมกัน เป็นการสร้างความชัดเจนหลักการ เป้าหมายและแนวทางในการทำงาน เพื่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยชุมชนนักปฏิบัติ และตัวแทนจากภาครัฐ 1) การจัดประชุมชาวบ้าน มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 50 ครัวเรือน และมีตัวแทนจากภาครัฐ คือ ประธานสภาเทศบาลตำบลเขมราฐ และประธานชมรมรัก(ษ์)วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเขมราฐเข้าร่วมประชุมด้วย ที่ประชุมเข้าใจถึงหลักการ เหตุผล และแนวทางในการดำเนินงานเป็นอย่างดี ทุกคนให้ความสนใจ ซักถาม และ

ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย 2) กิจกรรมสร้างวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่เปิดให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีการพูดคุย เพื่อรวบรวมแนวคิด ความเข้าใจ และสร้างเป้าหมายแนวทางการพัฒนาให้ไปในทิศทางเดียวกัน การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการแสดงความเห็นอย่างกว้างขวาง ทุกคนแสดงความคิดเห็นโดยเสรี 3) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชน ที่ประชุมได้อภิปรายร่วมกันและแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ว่าปัจจุบันชุมชนตำบลเขมราฐเป็นอย่างไร มีการเติบโตพัฒนามาอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่เอื้ออำนวยให้เกิดการ 4) กระบวนการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาประชุมได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (PRA) สรุปปัญหาของชุมชน จึงได้จัดกลุ่มของปัญหา ดังนี้ (1) ด้านกายภาพ ชุมชนบางหมู่บ้านไม่มีอาคารเอนกประสงค์เป็นของตนเอง ถนนบางเส้นยังไม่ดีเป็นหลุมเป็นบ่อขนาดใหญ่ทำให้เกิดอุบัติเหตุง่าย ตลิ่งแม่น้ำโขงมีน้ำเซาะพังทลาย (2) ด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีรายได้เสริมหลังจากหมดฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวทำให้ต้องกู้ยืมเงินจนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น ต้นทุนการเกษตรมีราคาแพง แต่ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาต่ำ (3) ด้านสังคม สถานพยาบาลอยู่ห่างไกลชุมชน (4) ด้านวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมบางอย่างของชุมชนเลือนหายไป เนื่องมาจากไม่มีการสืบทอดจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่สนใจรักษา (5) ด้านสิ่งแวดล้อม มีกลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์ และ (6) ด้านการบริหารจัดการ ขาดองค์กรในรูปองค์คณะทำงานรับผิดชอบโดยตรงต่อปัญหาต่าง ๆ และ 5) กำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนา หลังจากกลุ่มให้วิเคราะห์ปัญหาค้นหาสาเหตุแล้ว ที่ประชุมได้ร่วมกันทำแผนชุมชนขึ้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดและแนวทางการพัฒนาให้ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้น

2) การสร้างโครงสร้าง/กลไกพื้นฐานเพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนศึกษาถึงปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาชุมชนตำบลเขมราฐ ทั้ง 4 ชุมชน ให้เป็นชุมชนน่าอยู่ 1) กิจกรรมการเดินสำรวจ เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัย และชุมชนนักปฏิบัติได้เข้าไปสำรวจในชุมชน ร่วมกับการทำแผนที่ชุมชนด้วย เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนเป็นชุมชนน่าอยู่ สรุปได้ว่า แหล่งสาธารณะประโยชน์ในชุมชน ได้แก่ วัด ศาลาเอนกประสงค์ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำชุมชน หอกระจายข่าว ห้องสมุดประชาชน มีกลุ่มต่าง ๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มร้านค้า สนามกีฬา สนามเด็กเล่น และมีลานตากผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสนับสนุนที่สำคัญช่วยให้ชุมชนมีการพัฒนาไปสู่ชุมชนน่าอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนต่อไปได้ 2) กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อค้นหากลไกพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ การประชุมได้นำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สรุปได้ว่า ชุมชนน่าอยู่ในความหมายของชาวบ้าน คือ กินดี อยู่ดี มีแฮง(แรง) มีศีลมีธรรม ชุมชนมีจุดแข็งในเรื่องของการมีผู้นำที่ดี มีความสามัคคีในหมู่คณะ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนในแต่ละชุมชนสำหรับสร้างอาชีพและรายได้ มีห้องสมุดประชาชนไว้ให้ชุมชนหาความรู้ มีวัดไว้สำหรับทำนุบำรุงจิตใจมีกลุ่มต่าง ๆ หลังจากนั้นชุมชนได้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการมีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบตามความถนัดของแต่ละบุคคล และมีการประชุมกลุ่มย่อยนำไปสู่การทำโครงการร่วมกันอย่างแท้จริง และ 3) การจัดทำโครงการร่วมกัน ชุมชนมีการคิดวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาความเป็นไปได้ของโครงการแล้ว ชุมชนจึงตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาและจัดทำโครงการที่สามารถทำได้ จำนวน 6 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาผลผลิตจากกล้วย โครงการปลูกไม้ผลกินได้รอบศาลากลางบ้าน โครงการร้านค้าไร้ถุงพลาสติก โครงการหมออาสาเคลื่อนที่ โครงการปลูกผักสวนครัวริมฝั่งแม่น้ำโขง และโครงการประดับโคมไฟบริเวณถนนคนเดินเขมราฐ

วัตถุประสงค์ที่ 3 การประเมินศักยภาพชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ ผลการวิจัยพบว่า ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาเป็นเพศชาย มีอายุ 35-44 ปี รองลงมา อายุ 25-34 ปี โดย

ส่วนใหญ่สถานภาพ สมรส รองลงมาสถานภาพโสด ตามลำดับ การศึกษาส่วนใหญ่ศึกษา ระดับประถมศึกษา รองลงมาระดับปริญญาตรี อาชีพโดยส่วนใหญ่อาชีพเกษตร รองลงมารับจ้าง/ฟรีแลนซ์/ขายของออนไลน์ รายได้ต่อเดือนโดยส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท รองลงมา 15,001-25,000 บาท นอกจากนี้ แรงจูงใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวพื้นที่ดังกล่าว ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ คือ ศิลปวัฒนธรรม วัดโพธิ์ (พระเจ้าใหญ่องค์แสน)/ถนนคนเดินเขมราฐ/วัดชัยภูมิการาม/วัดบ้านอูบมุง (พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น) รองลงมา คือ มหกรรม ประเพณีงานแห่เทียนเข้าพรรษา/งานประเพณีแข่งเรือยาวนานาชาติ ไทย-ลาว/งานฉลอง 200 ปี เขมราษฎร์ธานี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 6 ด้าน

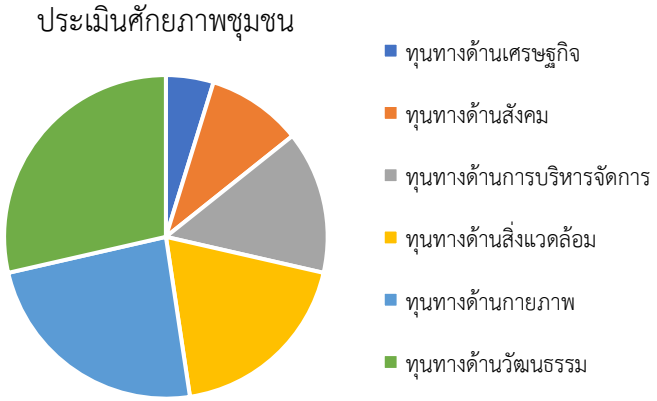

Figure 1: Assessment of Perceptions Regarding Community Potential

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปเป็นรายข้อ พบว่า 1) อำเภอควรเร่งให้มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน 2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ 3) ควรมีการปลูกฝังเยาวชนในอำเภอเขมราฐให้มีความสนใจในทรัพยากรวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต 4) ควรมีการฝึกอบรม พัฒนา ผู้นำชุมชน เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้นำในการพัฒนาศักยภาพชุมชน 5) ควรมีการทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาเพื่อดึงประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 6) ควรมีองค์กรภาคเอกชน เข้ามาพัฒนาแบรนด์สินค้าและบริการของชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการสร้างชุมชนน่าอยู่ในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ต้องการการพัฒนาในหลายด้าน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนสำหรับประชาชนในชุมชน องค์ความรู้ใหม่และข้อเสนอแนะที่สามารถเอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ในพื้นที่นี้ ได้แก่

1. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชน การส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจฐานราก โดยการจัดอบรมและสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นให้พัฒนาอาชีพ การนำไปใช้ประโยชน์ คือ เพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่น ลดการพึ่งพาภายนอก และสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม จัดทำโครงการลดขยะและเพิ่มการรีไซเคิล นำไปใช้ประโยชน์ คือ ลดปัญหามลภาวะในชุมชน ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับคนในพื้นที่

3. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาเส้นทางคมนาคมและระบบสาธารณูปโภค การนำไปใช้ประโยชน์ คือ ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายและปลอดภัยมากขึ้น ส่งเสริมการท่องเที่ยวและดึงดูดนักลงทุน เพิ่มโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น

4. การพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำไปใช้ประโยชน์ คือ รักษาอัตลักษณ์ของชุมชน ส่งเสริมความสามัคคีในสังคม กระตุ้นเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สร้างเครือข่ายภายในชุมชน ผ่านการตั้งกลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน การนำไปใช้ประโยชน์ คือ เพิ่มโอกาสในการพัฒนาโครงการที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชน เสริมสร้างศักยภาพและความสามารถของชุมชน ลดช่องว่างระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน

6. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารชุมชน ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาธุรกิจ การนำไปใช้ประโยชน์ คือ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการชุมชน ช่วยให้ธุรกิจท้องถิ่นสามารถแข่งขันได้

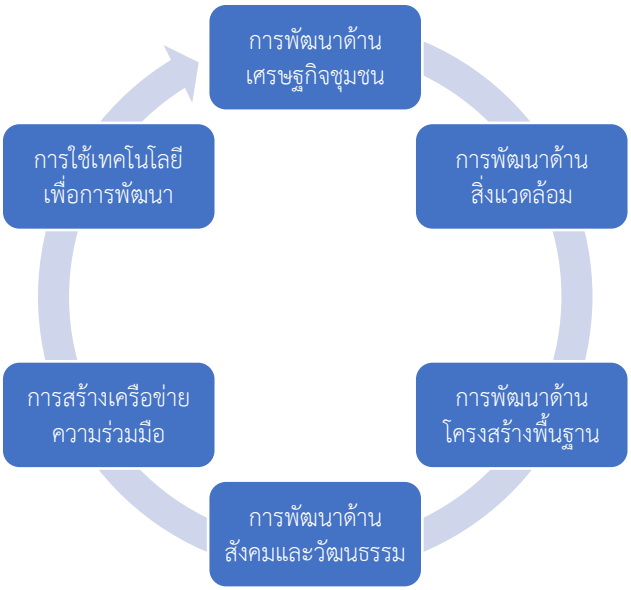

Figure 2: The New Body of Knowledge

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า พื้นที่ชุมชนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 4 ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม เป็นสังคมการเกษตร ซึ่งมีอาชีพหลักของคนในชุมชนคือ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และมีรายได้เสริมจากการรับจ้าง ค้าขาย ประมง เนื่องจากที่อยู่อาศัยอยู่ติดแม่น้ำโขง วิถีชีวิตของคนในชุมชนสอดคล้องกับธรรมชาติ ใช้ชีวิตแบบเงียบสงบและพอเพียง ทั้งนี้เป็นเพราะขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นยึดถือประเพณีฮีตสิบสอง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และด้วยความเป็นเมืองเก่า แต่ละวัดจึงอยู่ห่างกันแค่ไม่กี่ร้อยเมตรสามารถเดินได้แก่ วัดโพธิ์ วัดกลาง (วัดชัยภูมิการาม) และวัดบ้านเหนือ ที่ตั้งชุมชนดังกล่าวส่วนใหญ่ติดกับแม่น้ำโขง การดำรงชีวิตจะผูกติดกับแม่น้ำโขงทั้งในแง่เศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมประเพณี จนกลายเป็นมีศักยภาพของชุมชน สอดคล้องกับ Podaphon, and Chantasin (2017) ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

พบว่า เทศบาลตำบลท่าม่วงมีการดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนต้นแบบในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ การผลิตและการแปรรูปจากข้าวอินทรีย์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและสร้างรายได้เพิ่มให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ชุมชนตำบลเขมราฐเป็นชุมชนที่มีขนาดเล็ก ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล มีความเอื้ออาทรไม่เอารัดเอาเปรียบกันมีความปลอดภัยในทรัพย์สิน ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ที่ชาวบ้านยอมรับในความเสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถในการช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ สอดคล้องกับ Nakphiban (2020) ศึกษานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้มีความรู้ มีความคิดเชิงบวก คิดเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ชุมชนนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน ร่วมบำรุงรักษาและร่วมแก้ไข และสอดคล้องกับ Busabong et al. (2019) ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในชุมชนโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ศักยภาพชุมชนในด้านผู้นำชุมชนบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในหมู่บ้านทั้งทางด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนา จะมีบทบาทสำคัญในการให้ความสำคัญแก่เด็ก ๆ ในชุมชนดังกล่าว นอกจากนี้ ในชุมชนยังมีกลุ่ม ชมรมต่าง ๆ ที่จะช่วยในการประกอบกิจกรรมหรือช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ยังมีการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนที่มองตนเองเป็นชาวอำเภอเขมราฐ ผลที่เกิดขึ้น เช่น การแต่งกายของชาวเมืองเขมราฐ ในปัจจุบันมีรูปแบบการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จะเห็นเด่นชัดมากในวันสำคัญทางศาสนาและตามงานกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ทางเทศบาลหรืออำเภอจัดขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดใกล้เคียง รวมถึงนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ นิยมมาท่องเที่ยวเพื่อชมความงามของบ้านเมืองเขมราฐ และกิจกรรมถนนคนเดินที่จัดขึ้นที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Sihaban, 2020) พื้นที่ดังกล่าวมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ยังคงอยู่สืบต่อมาจนถึงลูกหลานถึงแม้จะมีรายละเอียดของประเพณีที่ต่างกัน แต่มีพื้นฐานความเชื่อมาจากเรื่องเดียวกัน โดยเฉพาะความเชื่อทางศาสนาเป็นสิ่งหลอมรวมให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและมีความเข้มแข็ง และที่สำคัญคือพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ของพุทธศาสนา โดยสรุปแล้วประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นสื่อกลาง ที่ชักนำให้ชาวบ้านในชุมชนมาร่วมกันในทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่ม เป็นการแสดงถึงศักยภาพที่มีอยู่ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ชุมชนในตำบลเขมราฐมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะ และนอกจากนี้ ผู้นำในชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนมีการบริหารจัดการที่ดี ช่วยให้ทุกภาคีในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อชุมชน มีการเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้และถูกต้องตามทำนองคลองธรรม สอดคล้องกับ Atachai (2020) ศึกษารูปแบบการประเมินสภาผู้นำชุมชนจัดการตนเองเพื่อชุมชนน่าอยู่ พบว่า สภาผู้นำชุมชน เป็นกลไกที่ผสานการทำงานกับคณะกรรมการหมู่บ้านได้อย่างเหมาะสม มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการการดำเนินงานของหมู่บ้าน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การดำเนินการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการเป็นชุมชนน่าอยู่ โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ นั้น ชุมชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก เริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การให้คำนิยามของความน่าอยู่ที่เน้นการกินดี อยู่ดี สุขภาพแข็งแรง การสืบสานทางวัฒนธรรม มุ่งให้เกิดความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย มีเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง มีระบบบริหารที่ดี โดยอาศัยพลังการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจังต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะต้องการจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และองค์ประกอบด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน สอดคล้องกับ Charjiraphong, and Wiwithakunakon (2021) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนยั่งยืนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอัตลักษณ์ชุมชนบ้านมาบกราด ตำบลโคกกระชาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนยั่งยืน การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอัตลักษณ์ชุมชนภายใต้โครงสร้าง

เครือข่ายองค์กรชุมชน ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน องค์ประกอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาจะต้องยึดหลักการพื้นฐานที่ว่าเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่แตกต่างกันไปตามศักยภาพ ความพร้อม วัฒนธรรม ค่านิยมของสังคมความต้องการ ความพึงพอใจของชาวเมืองนั้น ๆ เป็นผู้กำหนด อีกทั้งเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่มีลักษณะเป็นพลวัต ขั้นตอนของการวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (PRA) ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ชุมชนเป็นผู้คิดค้นหาปัญหา หาสาเหตุของปัญหา กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา วางแผน และดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง เป็นการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ชุมชนเกิดการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพ สามารถพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อเนื่องได้อย่างถาวร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 6 ด้าน เมื่อนำมาจัดอันดับ พบว่า อันดับที่ 1 คือ ทุนทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ สามารถสรุปได้ว่า ควรมีการปลูกฝังเยาวชนในอำเภอเขมราฐให้มีความสนใจในทรัพยากรวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอำเภอเขมราฐ ทั้งนี้เป็นเพราะ นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น สอดคล้องกับ Rakkuea, and Wisutthisamachan (2017) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ป่าพรุควนเคร็ง พบว่า ควรมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม การรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อพบปะพูดคุย และทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Panyarath (2021) ศึกษาทิศทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนผลิตขนมหวานไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ควรมีการอบรมส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชนเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นพา นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมชุมชนและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่เป็นแหล่งผลิตขนมหวานให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น องค์กรภาครัฐควรมีการส่งเสริม พัฒนาในเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ เพื่อให้มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนควรที่จะมีองค์กรภาครัฐมาคอยช่วยสนับสนุนชุมชนในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากมีงบประมาณในการบริหารจัดการ และถือได้ว่าองค์กรของรัฐได้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Chotnipithphon Sutthachitto (Polcharoen) et al. (2017) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมในอีสานใต้ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณ เช่น ป้ายบอกทางการเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มเติมให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขับเคลื่อนไปได้

สรุป

ผลการศึกษาทั้งสามวัตถุประสงค์มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและเสริมสร้างแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ชุมชนอำเภอเขมราฐมีศักยภาพพื้นฐานที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ เครือข่ายความร่วมมือของชุมชน ความเข้มแข็งของครอบครัว และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ จากนั้น ในวัตถุประสงค์ที่ 2 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพของชุมชนมีความก้าวหน้าในหลายมิติ โดยเฉพาะการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และการยกระดับคุณภาพชีวิตผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สุดท้าย วัตถุประสงค์ที่ 3 ซึ่งประเมินความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวก เห็นว่าชุมชนมีความพร้อมและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนน่าอยู่ได้อย่างยั่งยืน หากได้รับการสนับสนุน

อย่างต่อเนื่องจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษาทั้ง 3 ด้านสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมและทิศทางการพัฒนาของชุมชนอำเภอเขมราฐ ที่สามารถพัฒนาไปสู่ "ชุมชนน่าอยู่" ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ในการจัดทำแผนปฏิบัติการหรือการนำนโยบายต่าง ๆ ลงสู่การปฏิบัติ ควรสอบถามความเห็นของชุมชนหรือจัดทำประชาคมก่อน เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.2 ควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาชนให้เป็นองค์กรสำคัญ โดยหน่วยงานราชการต่าง ๆ ใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ การทำงานกับชุมชนเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม

1.3 ควรมีการสร้างเวทีสาธารณะให้องค์กรภาคประชาชน สามารถนำเสนอ อภิปรายแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับความเหมาะสมของทางเลือกเชิงนโยบายต่าง ๆ ก่อนนำลงสู่การปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน ที่มีความต่างในลักษณะของขนาดชุมชนที่ใหญ่กว่า หรือในลักษณะชุมชนเมืองว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างไปจากการวิจัยในครั้งนี้

2.2 ควรมีการศึกษาถึงความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดประชาสังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะต่าง ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขมราฐ เนื่องจาก อาจเป็นศักยภาพอีกด้านหนึ่งที่เป็นจุดขายที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้มาเยือนมาที่อำเภอบนสุดของจังหวัดอุบลราชธานีได้

References

Atachai, C. (2020). *A Model for Evaluating Community Leadership Councils for Self-Management towards Livable Communities*. (Doctoral Dissertation). Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. Uttaradit.

Busabong, C. et al. (2019). *A Model for Improving the Quality of Life of Children in Khok Khotao Community, Mueang District, Suphan Buri Province, Based on the Sufficiency Economy Philosophy.* Bangkok: Suan Dusit University.

Charjiraphong, K., & Wiwithakunakon, S. (2021). *Sustainable Community Capacity Development: Cultural Tourism Management within the Identity of Ban Map Krad Community, Khok Krachai Subdistrict, Nakhon Ratchasima Province.* Nakhon Ratchasima: Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

Charoenporn, C. (2017). *"Livable City":* A Participatory Community Development Concept-A Case Study of Lak Hok Community, Mueang District, Pathum Thani Province. *Valaya Alongkorn Rajabhat University Research Journal, 11*(Special Issue), 1-13.

Lincharoen, U. (2012). Techniques for Qualitative Data Analysis. *Educational Measurement Journal,* 17(1), 17-29.

McMillan, S. S., & Schumacher, J. H. (1977). *Research in Education: A Conceptual Introduction.* New York: Longman.

Nakphiban, P. (2020). *Innovations for Participatory Community Capacity Development in Khlong Luang District, Pathum Thani Province.* Pathum Thani: Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.

Panyarath, N. (2021). *Directions for Developing the Capacity of Sweet-Making Communities towards Sustainable Tourism in Phetchaburi Province.* Bangkok: Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.

Phramaha Chotnipithphon Sutthachitto (Polcharoen) et al. (2017). *Development of Community and Entrepreneurial Potential for Religious and Cultural Tourism in Southern Isan.* Surin: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus.

Podaphon, P., & Chantasin, P. (2017). *Guidelines for Community Development towards Livable Communities: A Case Study of Tha Muang Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province.* Roi Et: Faculty of Liberal Arts and Science, Roi Et Rajabhat University.

Rakkuea, S., & Wisutthisamachan, P. (2017). *Community Capacity Development for Value-Added Community Products to Conserve the Kuan Kreng Peat Swamp Forest.* Songkhla: Rajamangala University of Technology Srivijaya.

Sihaban, K. (2020). Revitalization of the Cultural Identity of Khemarat Town. *Krung Kao Rajabhat Research Journal,* 7(2), 33-37.

Strategic Urban Development Division. (2020). Guidelines for Sustainable and Livable Urban Development Planning for the Future. Retrieved December 20, 2024, from https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20240103104907.pdf?utm_source=chatgpt.com

Thammabut, P. (2006). *Teaching Materials on Community Participation in Local Tourism Development.* Bangkok: Institute for Conservation Tourism Development, Srinakharinwirot University.

The 13th National Economic and Social Development Plan (2023-2027). (2022, November 1). *Royal Gazette*. Volume 139, Special Part 258 D, 1-143.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.